

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ประเทศพม่า

โดย พระมหานิกธ ฐานุตฺตโร, ดร.

วัน พุธที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

ปริญญาเอกพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธรุ่นที่ ๕

พระพุทธศาสนาในประเทศพม่าโดยรวม

ประเทศพม่า หรือในชื่อปัจจุบัน “สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์” เป็นหนึ่งในประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรับพระพุทธศาสนามาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีประวัติศาสตร์และหลักฐานมากมายที่สื่อแสดงและยืนยันถึงความเป็นประเทศแห่งพระพุทธศาสนา ทำให้เห็น ภาพรวมว่า ประเทศในภูมิภาคนี้ เป็นดินแดน ที่ได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนาใน หลายช่องทางและอาจทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้ประเทศเหล่านี้มีความแข็งแกร่ง ในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็น ประเทศไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ หรือแม้แต่ในอินโดนีเซีย ที่ยังมีหลักฐานการก่อสร้างศาสนสถานที่สำคัญอย่างมากมาย

บทความประกอบการสอน “การบริหารกิจการพระพุทธศาสนา ประเทศพม่า”

พระนิสิตทุกท่านสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมจากบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา “ประเทศเมียนมาร์” ที่ผู้เชี่ยวชาญหรือคณาจารย์ได้เขียนไว้เช่น

๑. พระสุธีธรรมมานุวัตร, ผศ.ดร.

๒. พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ผศ.ดร.

๓. พระมหานิกธ สุานุตฺตโร, ดร.

การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในไทยและพม่า

ประเทศไทย มหาเถรสมาคมไม่เกิน ๒๐ รูป	ประเทศพม่า มหาเถรสมาคม ๔๗ รูป
<p>๑. การปกครอง</p> <p>๒. การเผยแผ่</p> <p>๓. การศาสนศึกษา</p> <p>๔. การศึกษาสงเคราะห์</p> <p>๕. การสาธารณสงเคราะห์</p> <p>๖. การสาธารณูปการ</p> <p>๗. การพัฒนาพุทธมณฑล</p> <p>มีบทบาททางสังคม แต่การเมืองอาจจะมีน้อย</p>	<p>๑. การปกครอง</p> <p>๒. การศึกษา</p> <p>๓. วิปัสสนากัมมัฏฐาน (การเผยแผ่)</p> <p>อีกสามด้านคล้าย ๆ กับประเทศไทยเรา</p> <p>แต่ยังไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจน</p> <p>#มีบทบาททางการเมือง</p>

ระบบการปกครองของคณะสงฆ์เมียนมาร์

๑) ด้านการปกครอง ในด้านการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งได้รับพัฒนามาตั้งแต่ อดีตกาลมาจนถึง ปัจจุบัน

คณะสงฆ์มีองค์กรปกครองสูงสุด เรียกว่า “**สภามหาสังฆนายกะ**” มีจำนวน ผู้แทนสงฆ์รวมจำนวน ๔๗ รูป ซึ่งเป็นผู้แทน สงฆ์จากนิกายต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการ ที่ คอยกำกับดูแล และบริหารจัดการกิจการของ

คณะสงฆ์ ส่วนนิกายต่าง ๆ ก็จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสงฆ์ส่วนกลาง มีลักษณะ คล้ายกับองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ใน ประเทศไทย คือ “มหาเถรสมาคม” นิกาย หลัก ๆ ที่พระสงฆ์สังกัดอยู่นั้น นักวิชาการชาว พม่าชื่อ “อุซายอ่าวทูน” ได้รวบรวมไว้ ๒๘ นิกาย จำนวน ๕ คณะ ได้แก่

คณะในสงฆ์พม่า

- ๑) สุรัชมคณะ
- ๒) ขเวจันมหานิกาย
- ๓) รัมมานุรัมมหาทวารนิกาย
- ๔) รัมมวินยโลมมุตทวารนิกาย
- ๕) จตุภูมิภมมหาสติปฏฐาน
- ๖) เวพูวนนิกาย
- ๗) อะเน่าเฉ่าทวารนิกาย
- ๘) คณวิมุตติโกโดนิกาย
- ๙) รัมมยุตตินิกายมหายินคณะ (มหา-เย็นคณะ)

แต่นิกายใหญ่ที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด คือ คณะสงฆ์สุรัชมนิกาย เทียบเคียงกับคณะ สงฆ์มหานิกายในประเทศไทย และคณะสงฆ์ขเวจันนิกาย เทียบเคียงกับคณะ สงฆ์ธรรมยุติกนิกายในประเทศไทย

ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เมียนมาร์ (เน้นระบบโบราณท่องจำ)

ด้านการศึกษา การบริหารจัดการด้านการศึกษาบางยุคสมัย อาจมี อุปสรรคสามารถสรุปรูปแบบ การจัดการศึกษา หลักๆ ได้ดังนี้

(๑) การศึกษาแบบประเพณี ดั้งเดิม การจัดการศึกษานี้ สามารถแยกออก เป็น ๒ รูปแบบย่อย ได้แก่

๑) การจัดการ ศึกษาแบบปีฎกธร ผู้สอบผ่านจะได้นามพิเศษ ว่า “เตปีฎกธรธรรมภักตาคาโรกะ” และ

๒) การศึกษาพระไตรปีฎกและอรรถกถา ผู้สอบผ่านตามลำดับชั้นจะเรียกว่า “ธรรมาจริยะ” การศึกษาแบบ พระไตรปีฎกและ อรรถกถานี้มีการจัดการเรียนการสอนทั้ง โดย รัฐบาลและ โดยคณะสงฆ์ แต่ทั้งการศึกษาแบบ ผู้ทรง พระไตรปีฎก (ปีฎกธร) และธรรมาจริยะ หากจัด โดยคณะสงฆ์จะมีความเข้มงวดกวดขัน มากกว่าที่รัฐบาล กากับดูแล ส่วนการศึกษา พระไตรปีฎกอรรถกถา ที่ก ากับดูแลโดย รั ฐ บ า ล จะ มี ค ว า ม เข้ ม ง ว ด เพล าล ง ม า นอกจากนี่ยัง มีหลักสูตรการศึกษาแบบ “ธรรมาจริยะ”

ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เมียนมาร์ ๒

สำหรับแม่ชีด้วย เช่น การ จัดการศึกษาของสำนักเรียนปริยัติสำหรับแม่ชี ที่ชื่อ “ศากยธิดา ปริยัติ” (Sakyadhita Pariyatti Nunnery) ซึ่งตั้งอยู่ที่สกาย (Sagaing Hill)

(๒) การจัดการศึกษาใน ระบบมหาวิทยาลัย ปัจจุบันการจัดการศึกษา พระพุทธศาสนาในรูปของ มหาวิทยาลัยนั้นมี อยู่ ๒ แห่งหลัก ได้แก่

๑) มหาวิทยาลัยสงฆ์ใน ย่างกุ้ง ชื่อ The State Pariyatti Sasana University

และ ๒) มหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่มัณฑะเลย์ ชื่อ State Pariyatti Sasana University

(Mandalay) มีการจัดการศึกษา พระพุทธศาสนาในระดับปริญญาตรี และโท นอกจากนี้ ยังมี มหาวิทยาลัย พระพุทธศาสนาเถรวาทนานาชาติอีกแห่งหนึ่ง ที่ย่างกุ้ง ซึ่งเปิดรับนักศึกษาทั่วไปทั้งพระสงฆ์ แม่ชี ภิกษุณี และประชาชนที่สนใจ ชื่อ The International Theravada Buddhist Missionary University (ITBM-University) จัดการศึกษา ในระดับปริญญาโท-เอก ซึ่งเป็น การจัดการศึกษาแบบให้ฟรีจนจบการศึกษา

และมีการส่งเสริมให้มาเรียน มจร.ของเรา หลากรูป หลากคน

การศึกษาของคณะสงฆ์เชียงใหม่ งานบทความพระมหานิกัร ๒๕๖๐

การจัดการการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะที่วัดไตใหญ่ที่ได้รับข้อมูลจากตัวแทนเจ้าสำนักผู้เป็นประธานการสัมมนากลุ่ม โดยย่อการศึกษาบาลี มี ๓ ระดับ คือ

๑. ชั้นปฐมะ

๒. ชั้นทุติยะ

๓. ชั้นตติยะ

การศึกษาของพระสงฆ์ระดับอุดมศึกษาในสหภาพเมียนมาร์หรือประเทศพม่ายุคปัจจุบัน คณะสงฆ์พม่ามีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษา 3 หน่วยงาน คือ 1. เจ้าสำนักเรียน 2. มหาวิทยาลัย 3. องค์กรเอกชน

การศึกษาของคณะสงฆ์เชียงใหม่ งานบทความพระมหานิกัร ๒๕๖๐(๒)

หลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยมี 2 ระดับคือ

1. ระดับศาสนตักกสิลธัมมาจริยะ (ปริญญาตรี) แบ่งออกเป็น 4 ปี

ปีที่ 1 เรียนหลักการและนัยต่าง ๆ ที่มาในบาลี อรรถกถา โดยเน้นความรู้พื้นฐาน

ปีที่ 2 เรียนปาราชิกกัณฑ์ อรรถกถาและฎีกา

ปีที่ 3 เรียนหลักสูตรสี่ชั้นชวรโรค อรรถกถาและฎีกา

ปีที่ 4 เรียนบาลีธัมมสังคณี อรรถกถาและฎีกา ในปีนี้ 4 นี้จะมีการให้เขียนวิทยานิพนธ์

ด้วย

การศึกษาของคณะสงฆ์เชียงใหม่ งานบทความพระมหานิกัร ๒๕๖๐ (๒)

2. หลักสูตรศาสนตักกสิลมหาธัมมจริยะ (ปริญญาโท) ใช้เวลาเรียนทั้งหมด 5 ปี แบ่งออกเป็นชั้นสอบข้อเขียน 2 ปี วิทยานิพนธ์ 3 ปี สอบไม่ผ่านมีสิทธิสอบแก้ตัวได้ 1 ครั้ง สำหรับรายวิชาที่ศึกษาในชั้นดังกล่าวนี้ แบ่งเป็น 2 อย่าง คือ คัมภีร์หลัก และคัมภีร์ประกอบ นอกจากนี้ยังแบ่งเป็นคณะได้ทั้งหมด 7 คณะคือ

1. คณะวินัยปิฎก
2. คณะสุตตันตปิฎก
3. คณะอ๓ธรรมปิฎก
4. คณะวรรณคดีบาลีที่เกี่ยวกับพระไตรปิฎก
5. คณะวรรณคดีพม่าที่เกี่ยวกับพระไตรปิฎก
6. คณะวรรณคดีอังกฤษที่เกี่ยวกับพระไตรปิฎก
7. คณะการเผยแผร์พระพุทธศาสนา

การวัดผลประเมินผลการศึกษาของคณะสงฆ์พม่าจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบจัดการศึกษา คือ 1. เอกชน 2. รัฐบาล 3. มหาวิทยาลัย

ด้านวิปัสสนากัมมัฏฐาน

ด้านการปฏิบัติ มีสำนักวิปัสสนา กรรมฐานจำนวนมาก กล่าวโดยเฉพาะ สำนัก ปฏิบัติที่มีอิทธิพล และได้รับการยอมรับใน แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานอย่างกว้างขวางแพร่หลาย ได้แก่

- ๑) สำนักมหา สีสยาดอ ซึ่งก่อกำเนิดโดยโสภณมหาเถร หรือ มหาสีสยาดอ
- ๒) สำนักโกเอ็นก้า ซึ่งสืบทอด จากสายเลดีสยาดอ สำนักนี้ทำให้เกิด **“ขบวนการวิปัสสนากรรมฐาน”** คือ ผู้นำการ เผยแผ่และปฏิบัติสามารถจะเป็น กรรมฐานได้ เป็นมิติของการปฏิบัติกรรมฐานในแนวทาง แบบกรรมฐานขึ้นมา ซึ่ง เรียกว่า ขบวนการ วิปัสสนากรรมฐาน

การเมือง VS คณะสงฆ์พม่า

๑) การปกครองในอดีต อาศัยพระมหากษัตริย์ในการผลักดันหรือ กำหนดทิศทางของพระพุทธศาสนาว่าจะไปในทิศทางใด เช่น ใน ยุคพุกาม พระเจ้าอโนรธามังช่อ ที่ทรงสามารถกำหนดให้ พระพุทธศาสนาแบบเดิมที่มีการถือปฏิบัติผิดเพี้ยนปนเปื้อนด้วยความเชื่อ อื่น ๆ มาเป็นพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทบริสุทธิ์ และโดยอาศัย พระสงฆ์คือพระชินอรหันต์ เป็นกำลังสำคัญ หรือการที่กษัตริย์แต่ละพระองค์ในแต่ละยุคสมัยที่ล้วนทรงเป็นพุทธมามกะ ได้ทรงเป็น ต้นแบบของการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การสร้างวัด สร้างพระ เจดีย์ สร้างระฆัง ฯลฯ

การเมือง VS คณะสงฆ์พม่า (๒)

๒) การปกครองในปัจจุบัน ผู้นำการปกครองได้ถือเอาพระพุทธศาสนาเป็น ภาวธุระ สภาสงฆ์ชั้นสูงยังคงอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ในขณะที่เดียวกัน พระสงฆ์ บางกลุ่มอาจเคลื่อนไหวและท้าทาย ต่อระบอบการเมืองการปกครองของรัฐบ้าง มีความเป็น **“พุทธนิยม”** สูง จึงอาจมีกรณีศึกษาเป็นระยะ ๆ เช่น การประท้วงรัฐบาล การ ต่อต้านผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่น ดังนั้น ระบอบการปกครอง หรือ การเมืองการปกครอง จึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่จะกำหนดทิศทางของ พระพุทธศาสนาในแต่ละยุคว่า จะให้ เป็นไปในทิศทางใด บางยุคสมัย อาจอ่อนแอ บางยุคสมัยอาจเข้มแข็งมั่นคง และยังคง มีส่วนกำหนด ทิศทางพระพุทธศาสนาต่อไปในอนาคต

กระบวนการทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ ทางศาสนาและวัฒนธรรมของชาวพม่า

ได้แก่ ๑) ความศรัทธา ซึ่งความศรัทธานั้น ได้กลายมาเป็นมิติสำคัญ ๒ มิติ ได้แก่ หนึ่ง มิติของรูปธรรมทำให้เกิด ถาวรวัตถุ ศาสนวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์ในพระพุทธศาสนาจำนวนมาก ได้แก่ พระพุทธรูป เจดีย์ ระฆัง สอง มิติของนามธรรม ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากวิถีปฏิบัติตามบุญกิริยาวัตถุสาม ได้แก่ ทาน ศีล และภาวนา

๒) ผู้ปกครองและผู้นำ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการทำให้พระพุทธศาสนามีความเข้มแข็งหรืออ่อนแอได้

๓) การกล่อมเกลாத่าง สังคม ซึ่งเกิดมาจากการปลุกฝัง สืบทอดแนวคิด ความเชื่อ ทักษะคติ ตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน กลายเป็นสังคมแบบพุทธขึ้นมาในที่สุด

คิดวิเคราะห์ ประมวลผลอย่างเป็นระบบ

! ท่านถาม - ผมตอบ

หลังจากหมดโควิด

ถ้ามีโอกาสไปศึกษาดูงานที่ประเทศพม่า ซึ่งเป็นประเทศที่มีการบริหารกิจการ
พระพุทธศาสนาที่น่าสนใจ พระนิสิตก็จะสามารถเรียนรู้และหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อ
เขียนบทความวิชาการประกอบการเรียนที่สมบูรณ์ในอนาคตต่อไป